

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอเนื้อหาเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของเทศบาลตำบลบางคล้า
 - 1.1 ประวัติความเป็นมา
 - 1.2 การจัดการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี
 - 2.1 เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา
 - 2.2 เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา
3. ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน
4. การบริหารงานโรงเรียน
 - 4.1 การบริหารงานวิชาการ
 - 4.2 การบริหารงานกิจการนักเรียน
 - 4.3 การบริหารงานบุคลากร
 - 4.4 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ
 - 4.5 การบริหารงานอาคารสถานที่
 - 4.6 การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการศึกษาของเทศบาลตำบลบางคล้า

ประวัติความเป็นมา การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล เกิดขึ้นจากแนวคิดที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำนุบำรุง สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นของตนเอง โดยที่ได้ให้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2476 อันเป็นผลมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 และได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาลกันต่อมาหลายครั้งหลายหน ซึ่งในปัจจุบันได้ยึดพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นหลัก โดยที่กฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

เทศบาลเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นรูปเดียวที่ราษฎรในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการในท้องถิ่นของตนเองโดยตนเองเพื่อตนเอง ตามหลักการกระจายอำนาจมากที่สุด สำหรับการการจัดตั้งเทศบาลนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีหลักการจัดตั้งว่า ถ้าท้องถิ่นใดมีความเจริญ จัดตั้งเป็นเทศบาลได้ ราษฎรในท้องถิ่นนั้นหรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจมีความคิดริเริ่มที่จะยกฐานะท้องถิ่นนั้นเป็นเทศบาลได้ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานมายังกระทรวงมหาดไทย พร้อมทั้งชี้แจงแสดงเหตุผลที่ขอจัดตั้งพร้อมทั้งรายละเอียดต่างๆ

การจัดตั้งเทศบาลในระบบเทศบาลของไทย ได้จัดแบ่งออกเป็นระดับต่างๆ กัน คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร สำหรับหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาลตำบลมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นตำบลใหญ่มีราษฎรเป็นจำนวนมาก ใกล้ที่จะเป็นเทศบาลเมืองได้
2. มีความหนาแน่นใกล้กับความหนาแน่นของราษฎรในเขตเทศบาลเมือง
3. มีรายได้พอสมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่
4. ประชากรในท้องถิ่นนั้นมีความรู้พอปกครองตนเองได้

การจัดตั้งเทศบาลตำบลนี้ กฎหมายมิได้กำหนดไว้ว่า ราษฎรอยู่ในเขตจำนวนเท่าใด มีความหนาแน่นเพียงใด จึงเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย จะเป็นผู้พิจารณาเห็นสมควรยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลได้ตามความเหมาะสม

ถ้าเป็นเทศบาลเมืองจะต้องมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมชนที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
2. ราษฎรอยู่หนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
3. มีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้
4. มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

ส่วนเทศบาลนครนั้น จะต้องมิดังต่อไปนี้

1. เป็นท้องถิ่นที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป
2. มีราษฎรหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
3. มีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้
4. มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร

ส่วนการจัดระเบียบองค์การเทศบาล ได้ดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดระเบียบการปกครองประเทศ กล่าวคือ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเข้ามาบริหารงานเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร และมีคณะเทศมนตรี ซึ่งตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของสภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารเหมือนคณะรัฐมนตรี

สำหรับเทศบาลทั้ง 3 ฐานะ คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร มีรูปแบบโครงสร้างการปกครองเหมือนกันหมด เทศบาลมีอำนาจทางนิติบัญญัติเช่นเดียวกับอำนาจในการบริหาร ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลทุกคนต้องมาจากการเลือกตั้ง สมาชิกจะมีจำนวนคนมากน้อยขึ้นอยู่กับฐานะของเทศบาล คือ เทศบาลตำบลมี 12 คน เทศบาลเมืองมี 18 คน และเทศบาลนครมี 24 คน อยู่ในเวลารวระ 5 ปี เช่นเดียวกันหมด สภาเทศบาลมีประธานและรองประธาน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากบรรดาสมาชิกของสภา และได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ดำรงตำแหน่งและทำหน้าที่เป็นประธานและรองประธานในที่ประชุมของสภา

องค์กรทางด้านการบริหารเทศบาล คือ คณะเทศมนตรี ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี และเทศมนตรี สำหรับจำนวนคณะเทศมนตรีนั้นแตกต่างกันตามฐานะของเทศบาล กล่าวคือ เทศบาลตำบลและเทศบาลเมือง มีคณะเทศมนตรีได้ 3 คน สำหรับเทศบาลนครมีคณะเทศมนตรีได้ 5 คน ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภา

ส่วนการบริหารงานบุคคลของเทศบาลนั้น แยกออกจากการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน เพราะพนักงานเทศบาลไม่มีฐานะเป็นข้าราชการพลเรือน พนักงานเทศบาลต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล เรียกว่า คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ซึ่งประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน รัฐมนตรีช่วยว่าการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมต่างๆ และหัวหน้าสำนักงาน ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม ในกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการ และมีผู้อำนวยการส่วนการปกครองท้องถิ่น กรรมการปกครอง เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) จะทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง กำหนดหลักเกณฑ์ และควบคุมการดำเนินงานการบริหารงานบุคคลของ

เทศบาล และมีอนุกรรมการต่างๆ ช่วยปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ท. นอกจากนั้นยังมีคณะอนุกรรมการ
พนักงานเทศบาลสามัญประจำจังหวัด เรียกโดยย่อว่า อ.ก.ท. จังหวัด และคณะอนุกรรมการ
พนักงานเทศบาลสามัญประจำเทศบาล เรียกโดยย่อว่า อ.ก.ท. เทศบาล โดยระบุชื่อของเทศบาล
นั้นๆ ต่อท้าย เช่น ประธาน อ.ก.ท. เทศบาลตำบลบางคล้า ทำหน้าที่รับผิดชอบลดหลั่นกันไป
ตามลำดับ

การจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของเทศบาลในระดับประถมศึกษาในเขตท้องถิ่น
ต่างๆ แต่เดิมนั้นได้ดำเนินการร่วมกันตลอดมา ระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษา-
ธิการ ต่อมาเมื่อได้มีการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลขึ้น เทศบาลก็ได้เริ่มมี
บทบาทเกี่ยวกับการศึกษาเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2478 ตามนัยพระราชบัญญัติประถมศึกษา
พุทธศักราช 2478 ซึ่งมาตรา 40 ได้บัญญัติไว้ว่า "เมื่อท้องถิ่นใดมีฐานะเป็นเทศบาลแล้ว ให้โอน
โรงเรียนประชาบาลรวมทั้งทรัพย์สินของโรงเรียนมาเป็นของเทศบาลนั้น" แต่เนื่องจากในสมัยนั้น
เทศบาลมีรายได้ไม่เพียงพอและรัฐบาลก็ได้ให้เงินอุดหนุนแก่เทศบาล จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่
เทศบาลไม่อาจดำเนินการศึกษาต่อไปได้ จึงต้องคืนโรงเรียนประชาบาลให้กระทรวงศึกษาไป
ดำเนินการเมื่อปี 2481

พ.ศ. 2492 รัฐบาลมีนโยบายให้โรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาล ให้เทศบาลรับไป
ดำเนินการอีก โดยให้โอนเฉพาะเทศบาลที่มีรายได้พอที่จะดำเนินการได้

พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้พิจารณาให้โอนการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาไปให้ท้องถิ่น
ดำเนินการ โดยให้โรงเรียนเป็นของหน่วยปกครองท้องถิ่นเอง โดยรัฐบาลได้ให้เงินอุดหนุนการ
ศึกษาแก่เทศบาล

พ.ศ. 2504 โอนการศึกษาประชาบาลในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรี ให้กลับไป
อยู่ในในความรับผิดชอบของเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรี

พ.ศ. 2506 โอนการศึกษาประชาบาลในเขตเทศบาลที่เหลือทุกแห่ง ให้กลับไปอยู่ใน
ความรับผิดชอบของเทศบาลนั้น

พ.ศ. 2509 โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตสุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและ
องค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้กลับไปอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

พ.ศ. 2523 โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ไปสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดการศึกษา จึงมีเพียงเทศบาล เมืองพัทยา และ
กรุงเทพมหานคร

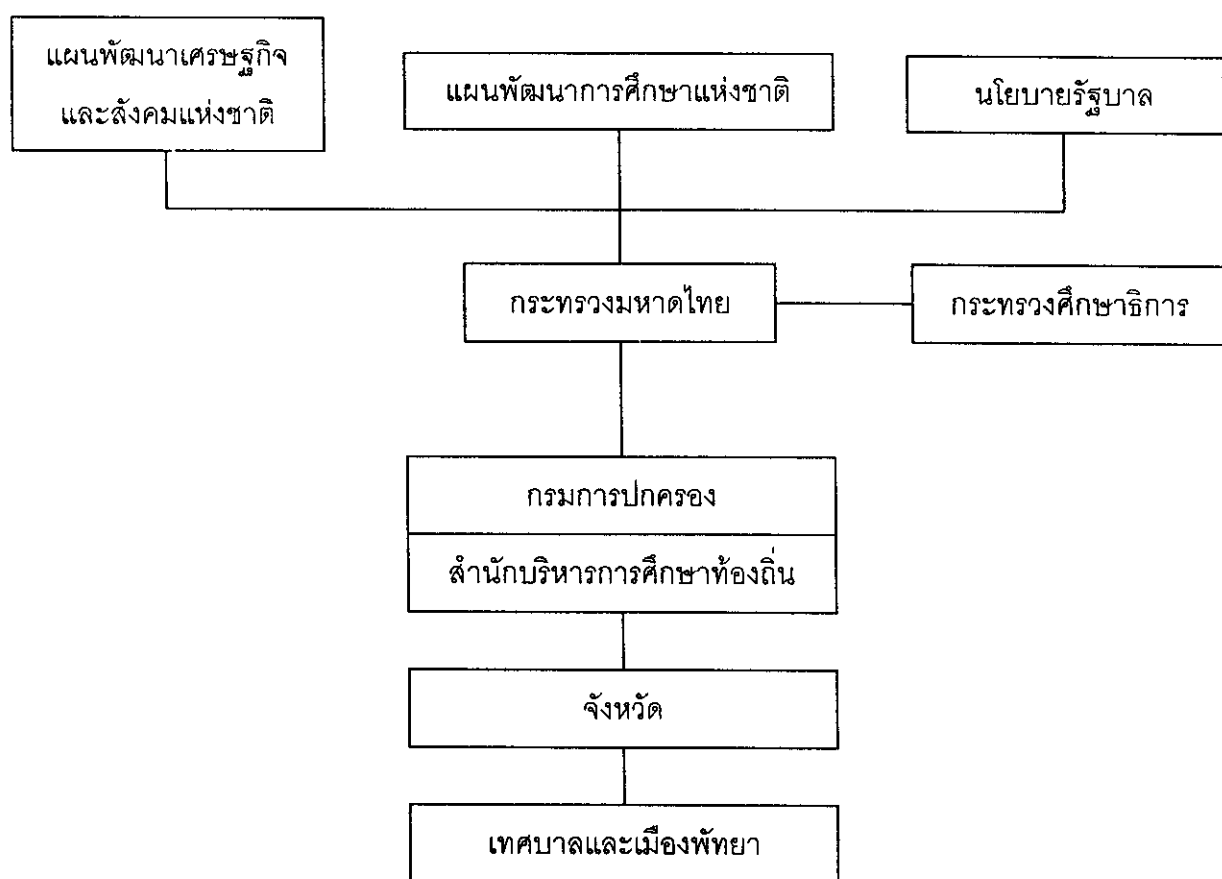
เมื่อรัฐบาลได้มอบหมายเรื่องการศึกษา ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการแล้ว เทศบาลจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตของตนอย่างเต็มที่ โดยให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 ความรับผิดชอบของเทศบาลในเรื่องการจัดการศึกษา พอสรุปได้คือ (กรมการปกครอง, 2528, หน้า 31)

1. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จัดการประถมศึกษา
2. จัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าโรงเรียนโดยทั่วถึง
3. เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล
4. ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

การจัดการศึกษาในเขตเทศบาลนี้ เทศบาลเป็นผู้บริหารและดำเนินการโดยตรง โดยกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย มิได้เข้าไปเกี่ยวข้องในรายละเอียดของการปฏิบัติ นอกจากส่งเสริมสนับสนุนให้เทศบาลดำเนินการได้โดยเรียบร้อยและบรรลุดียิ่งขึ้น เทศบาลจึงมีอำนาจที่จะใช้ดุลยพินิจ และตัดสินใจดำเนินการในเรื่องใดๆ ได้อย่างเต็มที่ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของเทศบาล แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพนักงานประจำประเภทหนึ่ง มีปลัดเทศบาลและเจ้าหน้าที่การศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่สำคัญ เจ้าหน้าที่การศึกษาเทศบาลมีฐานะเป็นหัวหน้ากอง ผู้อำนวยการกอง หรือผู้อำนวยการสำนักการศึกษา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย อีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ คณะเทศมนตรี มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารงานการศึกษาของเทศบาล และปกครองบังคับบัญชาพนักงานเทศบาลทั้งปวง นอกจากนี้ก็มีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นผู้พิจารณาอนุมัติงบประมาณการศึกษาที่ฝ่ายบริหารคือ คณะเทศมนตรีเป็นผู้เสนอและควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี

สำหรับภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐบาล โดยกำหนดให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่ประชาชนให้ครอบคลุมพื้นที่ อย่างมีคุณภาพตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยให้มีความสัมพันธ์กันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ถึงประชาชนได้มากที่สุด (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2537, หน้า 13) ตามโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ดังภาพที่ 2

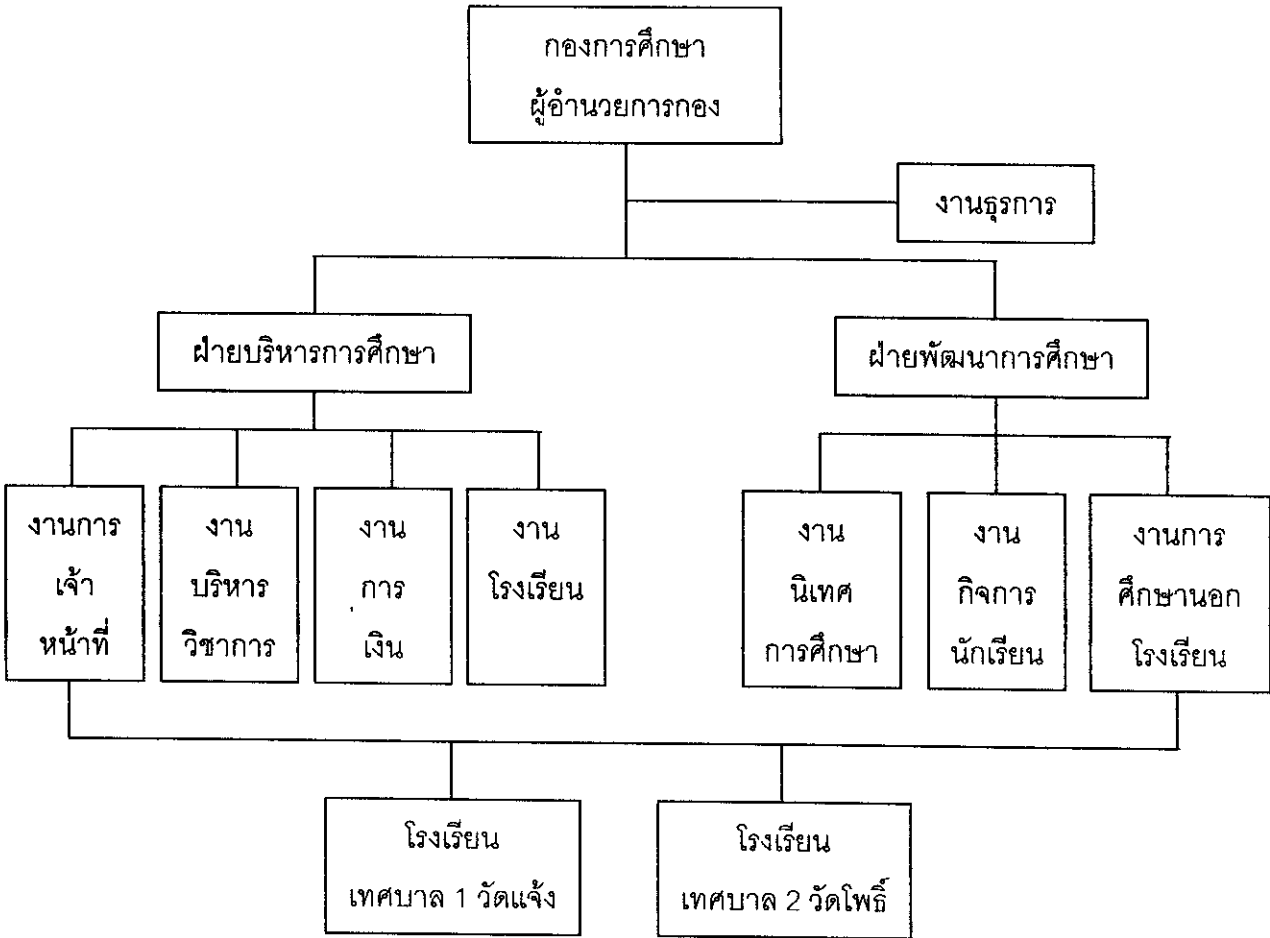

ภาพที่ 2 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษาของเทศบาลโดยที่กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางประสานงานด้านบริหารการศึกษาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่มิได้บริหารการศึกษาของเทศบาลด้วยตนเอง คงทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานการศึกษาของเทศบาลในด้านธุรการให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมายเท่านั้น โดยมีสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของเทศบาล ได้กำหนดเป้าหมายและมีนโยบายในการจัดการศึกษาของเทศบาลนั้น โดยยึดแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายกระทรวงมหาดไทยและหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก ทั้งนี้โดยตั้งเป้าหมายว่าจะส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนฝึกอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีความรู้ มีสุขภาพอนามัยดี และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก นอกจากจะสนับสนุนท้องถิ่นทางด้านงบประมาณและวิชาการ

แล้ว นโยบายสำคัญประการหนึ่ง คือ จะส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งในที่สุดก็จะเป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง

จากเป้าหมายและนโยบายนี้ สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง จึงกำหนดเป็นคำขวัญในการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น โดยเฉพาะโรงเรียนเทศบาลว่า “วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน”

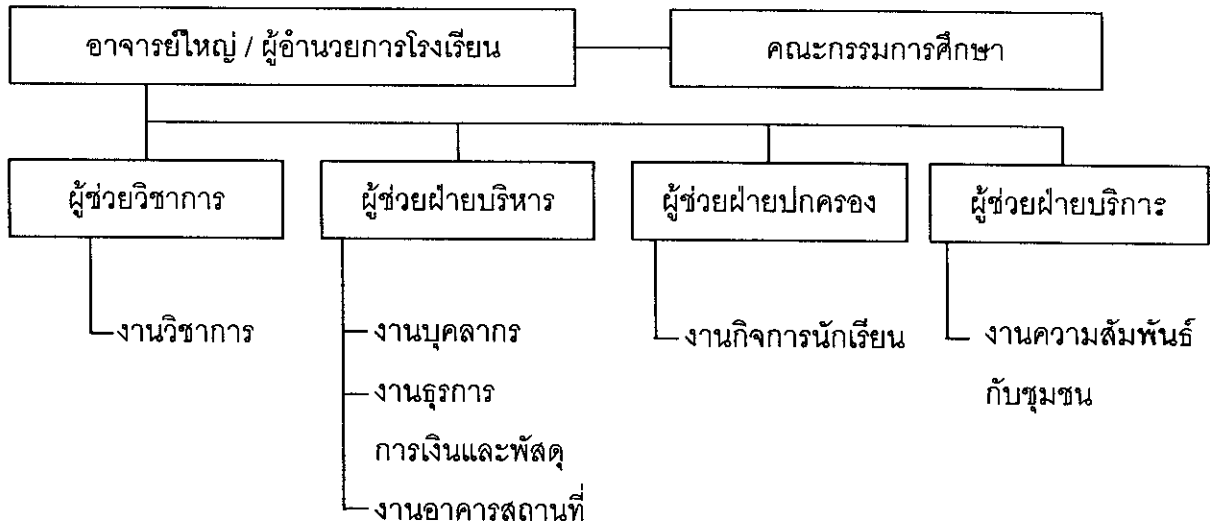
ภาพที่ 3 โครงสร้างกองการศึกษาเทศบาลตำบลบางคล้า

การจัดการศึกษาของเทศบาลตำบลบางคล้า ได้จัดการศึกษาโดยนํานโยบายการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของกระทรวงมหาดไทย

1. ส่งเสริมปลูกฝังให้นักเรียนมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญของพระมหากษัตริย์
2. ส่งเสริมและสร้างสรรค์ความเป็นเลิศทางวิชาการในโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยาทุกระดับชั้นการศึกษา
3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยขั้นพื้นฐาน
4. ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้รู้ถึงคุณค่าและการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม
5. ส่งเสริมและสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในโรงเรียนให้นักเรียนมีความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. เน้นหนักการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง

และนโยบายการศึกษาของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ได้แก่ การเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาท้องถิ่นทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่เด็กก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน และประชาชนในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา โดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการพัฒนาการศึกษา และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศิลปะ วัฒนธรรม และการส่งเสริมประชาธิปไตยทุกระดับ

ดังนั้น การจัดการศึกษาของเทศบาลตำบลบางคล้า ได้ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการศึกษาที่สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง และกระทรวงมหาดไทย ได้วางแนวทางไว้ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลบางคล้า มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดแจ้ง มีจำนวนพนักงานครู 31 คน โรงเรียนเทศบาล 2 วัดโพธิ์ มีจำนวนพนักงานครู 18 คน รวมนักครูทั้งหมด 49 คน โดยแยกเป็นพนักงานครูเทศบาล 41 คน และพนักงานครูจ้างสอน 8 คน (เทศบาลตำบลบางคล้า, 2544)

ภาพที่ 4 โครงสร้างโรงเรียนเทศบาลตำบลบางคล้า

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี

โรงเรียนประถมศึกษาที่ดีนั้นต้องจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้สมบูรณ์ ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยที่ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี ดังนี้

บันลือ พฤกษะวัน (2519, หน้า 165-166) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีอาคารและบริเวณเพียงพอสำหรับการเรียนและการเกษตรกรรม มีสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากสิ่งรบกวน สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่เด็ก

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2524, หน้า 292-293) ยังได้กล่าวถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่ดีว่าต้องมีลักษณะดังนี้คือ มีอาคารและบริเวณดี มีสภาพแวดล้อมดี ปราศจากสิ่งรบกวนสามารถตอบสนองความต้องการทางวิชาการของผู้เรียนตามที่คาดหมายไว้ สนองความต้องการในด้านการแสดงออกทางกิจกรรมได้ดี ประกอบด้วยคณะครู ซึ่งมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาของเด็ก โดยอุทิศเวลาให้เด็กเป็นรายบุคคล มีบริการที่ดี ครูใหญ่สนใจงานวิชาการ และการปรับปรุงโรงเรียนอยู่เสมอ มีความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนดี มีการจัดสื่อการสอน สื่อการเรียน และแหล่งวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ค้นคว้าได้กว้างขวาง มีการอบรม และทดลองชีวิตความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตย โดยการฝึกให้ผู้เรียนปกครองตนเองปลูกฝังเจตคติและแนวความคิดในการ

ใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดแก่ผู้เรียน ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และความปลอดภัยในด้านส่วนตัว และสังคมรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ศาสนา และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางแห่งชุมชนที่บริการด้านการศึกษาแก่เยาวชนและผู้ใหญ่รวมทั้งการกระตุ้นให้ชุมชนรู้จักปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองด้วย

ลุมณ อมรวิวัฒน์ (2526, หน้า 1) กล่าวโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแหล่งเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาการให้แก่เด็กวัยประมาณ 6-12 ปี เป็นแหล่งสืบทอดวัฒนธรรมเป็นสถานที่ปลูกฝังคุณธรรม และเป็นสื่อสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงครอบครัวกับสังคมให้ประสานกันสนิท โรงเรียนประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบริการและโครงการที่จะทำให้การจัดการศึกษามีลักษณะเป็นไปเพื่อสร้างคุณสมบัติ และคุณภาพชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมิได้จัดตั้งขึ้นเพื่อสอนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่โรงเรียนยังมีหน้าที่ที่จะจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก

มอคแมน (Mochiman, 1951, p. 273) ได้ให้ข้อคิดว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ดีควรจัดเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และให้ความรู้ทางด้านสังคมแก่เด็กมากที่สุด รวมทั้งพยายามส่งเสริม เสริมสร้างให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาบุคลิกภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และศีลธรรม

นิคเคิลสัน และแฮนเสน (Nickelson & Hansen, 1957, p. 110) มีความเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถานที่พัฒนาบุคคลแต่ละคน การพัฒนาบุคคลแต่ละคนนี้หมายความว่า เป็นการพัฒนาการทางวิชาการ สุขภาพ ศีลธรรม และคุณค่าทางจิตใจ โรงเรียนประถมศึกษาต้องเป็นที่เรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนจัดประสบการณ์ด้านสังคมแก่เด็กด้วย

คุณสมบัติที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดของ มาโนเลกส์ (Monolakes, 1965, p.148) มีคุณสมบัตินี้

1. มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน แสดงถึงความผูกพันกับผู้เรียน วงความรู้ และสังคม
2. รับผิดชอบเกินกว่าที่จะสอนเพียงทักษะพื้นฐาน
3. ใส่ใจที่จะพัฒนาอัตโมณฑณ์และบุคลิกภาพของเด็ก
4. ให้โอกาสแก่เด็กได้ปฏิบัติและมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ ทักษะการอยู่ร่วมกัน
5. เคารพในเอกลักษณ์บุคคล
6. สนับสนุนลักษณะสร้างสรรค์ของเด็ก
7. รับรู้และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

8. เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงของเด็ก
9. เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
10. สนองความต้องการของเด็กที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากประสบการณ์ในบ้าน และ

ชุมชน

11. ถือว่าการวัดผลเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน
12. มีเสรีที่จะพัฒนาโปรแกรมการสอนเฉพาะของตนเอง
13. ใช้เวลาของนักเรียนและบุคลากรให้คุ้มค่า และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของ

โปรแกรมการสอน

14. มีขนาดกว้างขวาง และจัดชั้นเรียนให้ได้ประโยชน์ทางการเรียนสูงสุด
15. จัดให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ไปจนสุดความสามารถ
16. เอาใจใส่ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการย้ายชั้นเรียนหรือโรงเรียน
17. ใช้กำลังบุคลากรให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด
18. ขยายการบริการออกไปนอกห้องเรียน และนอกโรงเรียน
19. มีลักษณะเป็นผู้นำ
20. มีคณะบุคลากรที่มีสมรรถภาพ
21. มีบทบาทเป็นผู้นำชุมชนได้

เฟเบอร์ และกิลล์เบอร์ท (Faber & Gillbert, 1970, pp. 366-367) กล่าวว่า ลักษณะโรงเรียนประถมศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ควรมีลักษณะและตั้งจุดมุ่งหมายของโรงเรียนที่จะผลิตเด็กไว้ ดังต่อไปนี้

1. เตรียมเด็กให้เรียนรู้ถึงวิธีการแสวงหาความรู้ ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน เขียน การสังเกต การทำความเข้าใจ การรู้จักเปรียบเทียบและแยกแยะ การวิเคราะห์ การนำไปใช้ การประเมินผล เพื่อเด็กนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นพื้นฐานให้เด็กพัฒนาทางกายและใจ
2. ต้องให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจในสภาพสังคม และโลกที่เขาอยู่ ด้านการรู้จักปรับปรุงตนให้เข้ากับสังคมได้
3. ต้องสอนให้เด็กเป็นพลเมืองดีอยู่ในระบอบประชาธิปไตยได้ ด้านการฝึกอบรมให้ยอมรับความแตกต่างของบุคคล เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักรับผิดชอบตนเอง อีกทั้งเข้าใจในกระบวนการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับตนให้เข้าและทันต่อสภาพสังคม

4. โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศของการมีมนุษย์สัมพันธ์ขึ้นในโรงเรียน โดยการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ เข้าใจและยอมรับในตนเอง ซึ่งส่งผลให้เด็กเข้าใจและยอมรับผู้อื่นด้วย เพื่อให้เขาสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

5. โรงเรียนประถมศึกษาต้องฝึกเด็กให้อยู่ในสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีคุณค่า ทั้งนี้เพื่อเตรียมเด็กให้เรียนรู้เหตุการณ์ต่างๆ เพื่อเมื่อเด็กออกไปประสบปัญหาในเหตุการณ์นั้นๆ สามารถแก้ไขและจัดปัญหาได้

6. โรงเรียนต้องฝึกเด็กให้พัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดตัดสินใจด้วยตนเอง มากกว่าที่จะทำตามความคิดของผู้อื่น อีกทั้งมีทัศนคติที่กว้างขวาง เข้าใจ ยอมรับสังคม

สรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ดีต้องมีลักษณะที่ช่วยส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็ก ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อใช้ในการวัดมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน

เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะว่าเป็นการวัดมาตรฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาว่า จัดได้ดีหรือไม่ มีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด ควรพัฒนาอย่างไร จึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์มาตรฐานเป็นเครื่องมือ ซึ่งมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 มีดังนี้ (กรมวิชาการ, 2541, หน้า 9-12)

มาตรฐานโรงเรียน คือ สภาพที่พึงประสงค์ทั้งในเชิงคุณภาพหรือปริมาณ ซึ่งแสดงได้โดยประสิทธิผลของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในปัจจุบันนี้มาตรฐานโรงเรียนยังถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักของระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาอีกด้วย มาตรฐานสามารถแสดงให้เห็นได้ทั้งในเชิงปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตที่ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อพัฒนานักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา
2. เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. เพื่อให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องทุกระดับใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารการดำเนินงาน และการประเมินผล

มาตรฐานด้านผลผลิต และมาตรฐานด้านกระบวนการ ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ภายใต้กรอบแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

1. ยึดภารกิจและขอบข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และองค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาด้านกระบวนการและผลผลิตเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐาน
2. มาตรฐานคุณภาพนักเรียน กำหนดจากผลวิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตรและลักษณะของพลเมืองไทยที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาการศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับจุดหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ
3. มาตรฐานการเรียนการสอนและบริหารโรงเรียน กำหนดจากผลการศึกษาวเคราะห์หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การเรียนรู้ และการบริหาร โดยเน้นการนำไปสู่คุณภาพนักเรียนที่ถือเป็นเป้าหมายหลัก

องค์ประกอบของแต่ละมาตรฐาน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ มาตรฐานตัวบ่งชี้ และระดับคุณภาพ ยังมีข้อสังเกตและข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมเป็นพิเศษ ดังนี้

1. องค์ประกอบของมาตรฐาน มีสาระที่สำคัญ คือ
 - 1.1 มาตรฐาน ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งระบุถึงสภาพปัจจัย วิธีดำเนินการ หรือสภาพผลผลิตที่มีคุณภาพและต้องการให้เกิดขึ้นทุกโรงเรียน
 - 1.2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวแปรที่บอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน
 - 1.3 ระดับคุณภาพ ได้แก่ ประเด็นที่ใช้พิจารณาและตัดสินคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับหมายถึงคุณภาพผลผลิต หรือกระบวนการที่มีผลน่าพอใจแตกต่างกัน ดังนี้
 - ระดับที่ 1 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ
 - ระดับที่ 2 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจค่อนข้างสูง
 - ระดับที่ 3 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นสูง
2. มาตรฐานการเรียนการสอน กำหนดไว้เป็นแนวทางให้ครูจัดการเรียนการสอนลักษณะเดียวกันทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น
3. มาตรฐานคุณภาพนักเรียน แต่ละระดับคุณภาพในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ละระดับคุณภาพในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา นั้นกำหนดไว้ทั้งในลักษณะเหมือนกัน แตกต่างกันและเหลื่อมล้ำกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวบ่งชี้แต่ละตัว

3.1 กรณีที่กำหนดระดับคุณภาพเหมือนกัน ในแต่ละระดับการศึกษา แม้ว่าลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาเหมือนกัน แต่พฤติกรรมนั้นจะมีความแตกต่างกัน ในคุณภาพและความซับซ้อนของพฤติกรรม และการใช้เหตุผลในการอธิบายพฤติกรรมนั้นๆ โดยนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีเหตุผลที่ลึกซึ้ง และคำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลอื่นและสังคมมากกว่าส่วนตน

3.2 กรณีที่กำหนดระดับคุณภาพแตกต่างกัน เช่น มาตรฐานที่ 1 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษานั้นได้กำหนดให้มีความแตกต่างกัน เนื่องจากโครงสร้างหลักสูตร ลักษณะรายวิชา ตลอดจนความซับซ้อนของเนื้อหาแต่ละระดับการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

3.3 กรณีที่กำหนดระดับคุณภาพแตกต่างกัน ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น โดยการกำหนดคุณภาพระดับ 2 ในระดับประถมศึกษาเป็นคุณภาพระดับ 1 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคุณภาพระดับ 3 ในระดับประถมศึกษาเป็นคุณภาพระดับ 2 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากคุณลักษณะด้านนั้นๆ นักเรียนในระดับการศึกษาสูงขึ้นควรมีพัฒนาการสูงกว่า จึงได้กำหนดให้มีระดับคุณภาพแตกต่างกันในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานเทศบาลและเมืองพัทยา สถานศึกษา มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยได้พัฒนาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการไปแล้ว เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543

มาตรฐานการศึกษาทั้งหมดมี 38 มาตรฐาน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 13 มาตรฐาน เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา ด้านบุคลากร อาคารสถานที่ เป็นต้น

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 9 มาตรฐาน เน้นความสำคัญในเรื่องกระบวนการบริหารการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต มี 16 มาตรฐาน เน้นคุณลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน ที่ให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีสุข ตามความสามารถและตามศักยภาพของตนเอง

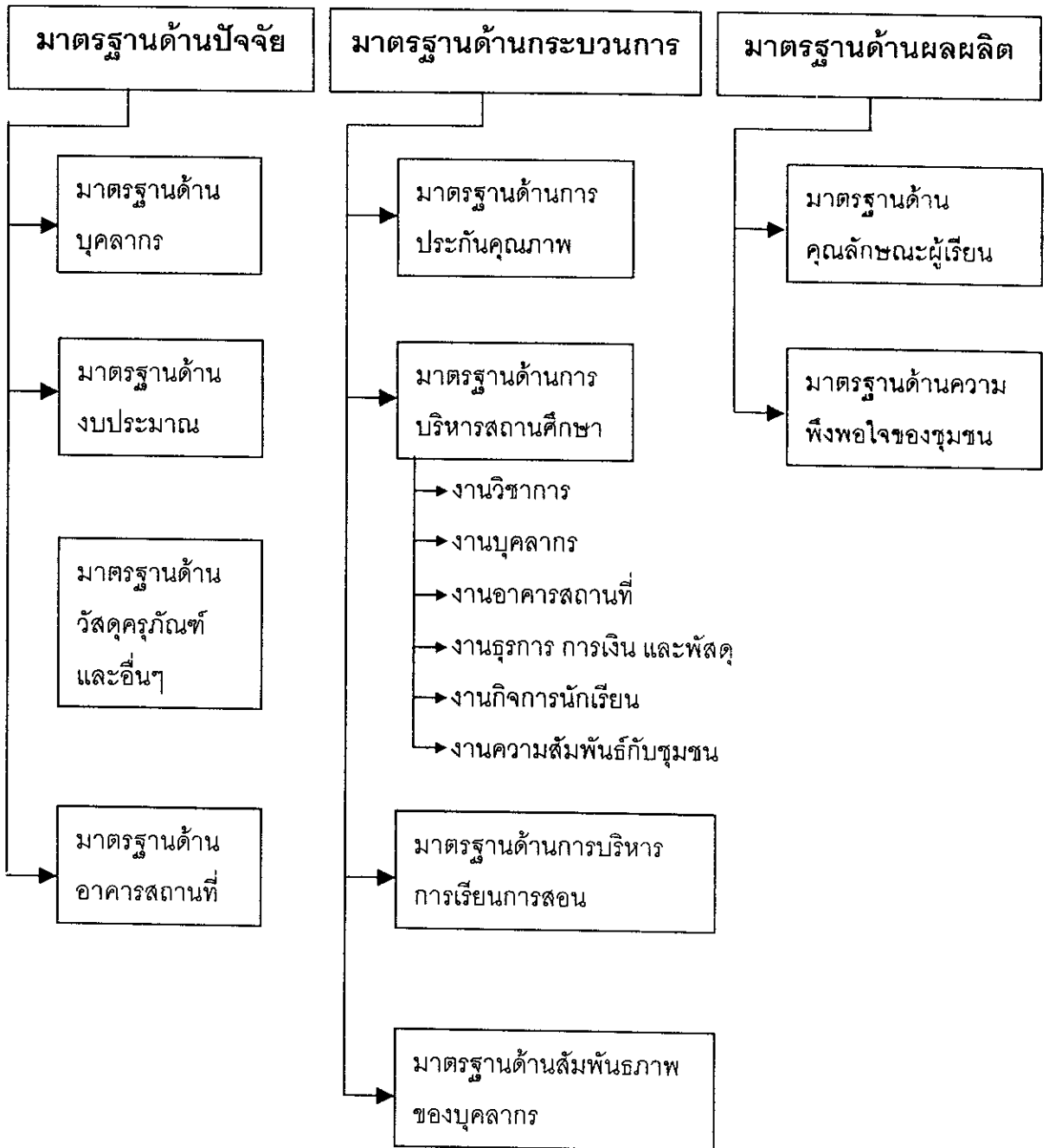
อนึ่ง ในมาตรฐานด้านผลผลิตได้กำหนดมาตรฐานด้านความพึงพอใจของชุมชน เพื่อเป็นแนวดำเนินการในการตรวจสอบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยเน้นการประเมินระดับความพึงพอใจของชุมชนที่อยู่ในเขตบริการนั้นๆ เพื่อวัดความรู้สึกของผู้ปกครองนักเรียนทุกสาขาอาชีพที่มีต่อสถานศึกษา ผลการประเมินจะได้ข้อมูลย้อนกลับอย่างดี สามารถนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

มาตรฐานการศึกษา ทั้งหมด 38 มาตรฐาน เป็นทิศทางให้สถานศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาได้เตรียมความพร้อมมุ่งพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2542 ,หน้า 3) โดยสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น เทศบาลและเมืองพัทยา ได้จัดทำโครงสร้างมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ให้หน่วยงานและผู้รับผิดชอบการดำเนินงานทางการศึกษา ถือเป็นเป้าหมายที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้ตามข้อกำหนด ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนดเป็นคุณภาพขั้นต่ำที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เทศบาลและเมืองพัทยาทุกแห่งนี้ ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยาที่กำหนดขึ้นนั้น ได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติของสถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาตามหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ดังภาพที่ 5

160880

9
371.19
27/11
กค

ภาพที่ 5 โครงสร้างมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา

มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา

1. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย จำนวน 13 มาตรฐาน

1.1 มาตรฐานด้านบุคลากร

- มาตรฐานที่ 1 ผู้บริหารมีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี
- มาตรฐานที่ 2 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
- มาตรฐานที่ 3 ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม
- มาตรฐานที่ 4 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- มาตรฐานที่ 5 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
- มาตรฐานที่ 6 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ
- มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีบุคลากรสนับสนุนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและพอเพียง
- มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียน และอายุตามเกณฑ์

1.2 มาตรฐานด้านงบประมาณ

- มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม

1.3 มาตรฐานด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และอื่นๆ

- มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีวัสดุ ครุภัณฑ์ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- มาตรฐานที่ 12 ผู้ปกครองและชุมชนมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษา
- มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ จำนวน 9 มาตรฐาน

2.1 มาตรฐานด้านการประกันคุณภาพ

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการบริหารงานอย่างมีระบบ และมีการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

2.2 มาตรฐานด้านการบริหารสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร/ครู ตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ อย่างมีระบบเป็นปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 19 สถานศึกษาจัดบริหารงาน กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการและความต้องการของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 20 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

2.3 มาตรฐานด้านการบริหารการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 21 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 มาตรฐานด้านสัมพันธภาพของบุคลากร

มาตรฐานที่ 22 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพของบุคลากร

3. มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต จำนวน 16 มาตรฐาน

3.1 มาตรฐานด้านคุณลักษณะผู้เรียน

มาตรฐานที่ 23 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 24 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

- มาตรฐานที่ 25 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- มาตรฐานที่ 26 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์
- มาตรฐานที่ 27 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
- มาตรฐานที่ 28 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- มาตรฐานที่ 29 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย ศิลปและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย
- มาตรฐานที่ 30 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี
- มาตรฐานที่ 31 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
- มาตรฐานที่ 32 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
- มาตรฐานที่ 33 ผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษ สิ่งมอมเมา โรคเอดส์ และโรคติดต่อร้ายแรง
- มาตรฐานที่ 34 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

3.2 มาตรฐานด้านความพึงพอใจของชุมชน

- มาตรฐานที่ 35 ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
- มาตรฐานที่ 36 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นที่ศรัทธาและยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
- มาตรฐานที่ 37 สถานศึกษาได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจและยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
- มาตรฐานที่ 38 ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษา

เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ทั้ง 38 มาตรฐานดังกล่าว เทศบาลตำบลบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ยึดถือเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพราะคุณภาพหรือประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองนักเรียน

ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนทุกงานทั้งงานวิชาการ กิจกรรมนักเรียน บุคลากร ธุรการการเงิน และพัสดุ อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ชุมชน ก็เพื่อมุ่งหวังให้ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพนักเรียน อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะทราบและเข้าใจในประเด็นนี้ดี แต่ในทางปฏิบัติพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมักประสบปัญหาและข้อจำกัดจำนวนมาก จนทำให้คุณภาพนักเรียนที่ปรากฏอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้พยายามยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นมาโดยตลอด และมีความเชื่อประการหนึ่งว่า หากการบริหารโรงเรียนมีแนวทางการจัดการที่ดีหรือมีมาตรฐานแล้ว ย่อมจะช่วยให้การเรียนการสอน การดำเนินการอื่นๆ ในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และคุณภาพนักเรียนจะได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานตามลำดับ ในระบบการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารคือกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจในระดับโรงเรียนว่า ภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โรงเรียนควรดำเนินการไปในทิศทางใดอย่างไร ที่ผ่านมามีปรากฏว่า การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำทางสังคมลักษณะหนึ่งแล้ว มาตรฐานการบริหารโรงเรียนได้กำหนดไว้ 5 มาตรฐาน คือ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด, 2542, หน้า 3-8)

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ซึ่งการที่จะให้บรรลุตามมาตรฐานดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องนำแนวคิด ทฤษฎีการบริหารหลายอย่างมาใช้ผสมผสานกัน (integration) ขณะเดียวกันผู้บริหารโรงเรียนก็ยัง

คงดำเนินงานวิชาการ กิจกรรมนักเรียน บุคลากร ธุรการการเงินและพัสดุ อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้ง 6 งาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอน การมอบหมายงานให้บุคลากรทำตามความรู้ความสามารถ การควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศงาน ซึ่งขอบข่ายงานที่ปรากฏค่อนข้างชัดในมาตรฐานที่ 1 นี้คือ งานธุรการ งานบุคลากร และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ เรื่องการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและพัฒนางาน การจัดสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกและประโยชน์ตอบแทน ซึ่งขอบข่ายงานที่ปรากฏค่อนข้างชัดเจนในมาตรฐานที่ 2 นี้คือ งานบุคลากร งานธุรการการเงินและพัสดุ และงานอาคารสถานที่

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การจัดบริการแนะแนว บริการสุขภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งขอบข่ายงานที่ปรากฏค่อนข้างชัดในมาตรฐานที่ 3 นี้คือ งานวิชาการ กิจกรรมนักเรียน และอาคารสถานที่

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนางาน ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ เรื่องการประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่น การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งขอบข่ายงานที่ปรากฏค่อนข้างชัดในมาตรฐานที่ 4 นี้คือ งานบุคคลและความสัมพันธ์กับชุมชน

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ใช้วิธีการหลากหลายให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การนำผลการประเมินไปนิเทศและพัฒนางาน ซึ่งขอบข่ายที่ปรากฏค่อนข้างชัดในมาตรฐานที่ 5 นี้คือ งานบุคลากรและความสัมพันธ์กับชุมชน

การบริหารเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ คือ เป้าหมายที่สำคัญของการบริหารโรงเรียน แต่การบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว สามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง หลากหลายไปตามคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานที่ ช่วงเวลา และสถานการณ์ กล่าวคือ แนวทางการบริหารไม่ได้เป็นสูตรสำเร็จที่ใครนำไปปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จในลักษณะเดียวกัน แม้จะมีผู้เสนอแนวคิดทฤษฎี การบริหารไว้มากมายจนได้เห็นรูปแบบการบริหารที่ประสบ

ความสำเร็จแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าจะสามารถนำแนวคิดทฤษฎี การบริหาร และตัวแบบ เหล่านั้นมาใช้ได้อย่างตรงไปตรงมา ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับหรือหลอมให้สอดคล้องกับคุณ- ลักษณะของตนเอง ประสบการณ์การบริหารที่ผ่านมา ตลอดจนเงื่อนไขและข้อจำกัดของโรงเรียน ให้กลายเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนของตนเอง ที่มั่นใจว่าสามารถดำเนินการสู่เป้าหมายการ พัฒนาคุณภาพนักเรียน ฉะนั้นในเรื่องการบริหารโรงเรียนประเด็นที่ผู้บริหารควรดำเนินการคือ สัมภาษณ์ว่าคุณลักษณะของตนเองเป็นอย่างไร เงื่อนไขข้อจำกัดทั้งที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการ บริหารงานมีอะไรบ้าง แนวคิด ทฤษฎีการบริหาร ตัวแบบผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ และ ประสบการณ์ของตนเองที่คิดว่าน่าจะเป็นแนวทางให้กับตัวเองได้มีอะไรบ้าง จากนั้นนำมาหลอม หรือสร้างเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียน

การบริหารงานโรงเรียน

หลักในการบริหารงานโรงเรียน กรมวิชาการ (2534, หน้า 6-10) ได้กำหนดแนวทางใน การบริหารโรงเรียนไว้ ดังนี้

โรงเรียน เป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด และผลการจัดการ ประถมศึกษา จะเป็นเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของโรงเรียน

ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่ม ประสิทธิภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสุขภาพอนามัยที่ดี

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษา มีหลายอย่าง เช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน

การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานได้นั้น ย่อมต้องอาศัย ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน จนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

การบริหารโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดั่งนั้น ย่อมต้องอาศัย งานบริหารอย่างน้อย 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน ในการบริหารงานนั้น งานวิชาการถือว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุด

ทรัพยากรในการบริหารโรงเรียน คือ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ และระบบการจัดการนั้น ทรัพยากรด้านบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด

ดังนั้น ในการบริหารโรงเรียน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่องานและต่อบุคลากรไปพร้อมๆ กัน ทำอย่างไรจึงจะได้งานและให้บุคลากรได้ทำงานอย่างมีความสุข ในการบริหารโรงเรียนทั้ง 6 งาน จะเป็นไปได้ย่อมต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ ซึ่งการบริหารงานในโรงเรียนจะเป็นไปโดยราบรื่นและได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้าผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้แนวทางและเทคนิควิธีการต่างๆ ประกอบ เช่น

1. การบริหารโดยยึดผลที่จะเกิดขึ้นต่อนักเรียนเป็นหลักสำคัญ
2. การบริหารโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การให้กลุ่มมีโอกาสแก้ปัญหาหรือปรับปรุงงานในหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยตนเอง
3. การตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
4. มนุษยสัมพันธ์ในโรงเรียน
5. ภาวะผู้นำในโรงเรียน

ในการบริหารโรงเรียนนั้น ทรัพยากรหรือปัจจัยในการบริหารงานที่สำคัญประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และการจัดการ คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด และถึงแม้ว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษาจะประกอบด้วย ระบบการบริหารการประถมศึกษา ครู ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครองก็ตาม แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ผู้บริหารที่จะประสบผลสำเร็จในการบริหารงาน คือ ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่ดี มีคุณธรรม มีความรู้ และทักษะในการบริหารงานเป็นอย่างดี ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารของผู้บริหาร ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิควิธี ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างประสิทธิภาพในการบริหารโดยยึดหลักแนวคิดหลัก ดังนี้

1. ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างประหยัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และขจัดความซ้ำซ้อนต่างๆ ให้เหลือน้อยที่สุด
2. ต้องยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการมุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประชากรณ์ ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนทุกงานโดยยึดงานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานอื่นจะปฏิบัติมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละงาน

3. ต้องปฏิบัติงานตามขั้นตอนของกระบวนการของการบริหารโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินการตามแผน ได้แก่ การกำกับ ติดตาม และนิเทศแผนงาน การประเมินผลงาน และเน้นการบริหารโดยให้บุคลากร ในโรงเรียนมีส่วนร่วม เช่น การเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งใช้เทคนิค และวิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการจัดระบบข้อมูลในโรงเรียน การใช้ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ กระบวนการกลุ่ม การนิเทศการศึกษา การประชาสัมพันธ์ โรงเรียน การสร้างขวัญและกำลังใจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน งานทั้ง 6 งานนี้ มีเป้าหมายหลักร่วมกัน คือ ให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยมีงานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุน ส่งเสริม งานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานโรงเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารโรงเรียน

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด และถือว่าการเรียนการสอนมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของการบริหารการศึกษาในโรงเรียน (ปิญญู สาร, 2526, หน้า 234) และหมายถึง การดำเนินงานทุกชนิดเพื่อจะส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุงการเรียน การสอนของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการที่เกี่ยวข้องกับครูหรือนักเรียนก็ตาม โดยถือว่าเป็นงานหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารงานของโรงเรียน (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2527, หน้า 151)

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 62) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายของการเรียนการสอนว่า ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. งานที่เกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ การจัดหาครูมาสอน การมอบหมายงานต่างๆ ให้ครู ตามความเหมาะสม การสร้างขวัญและกำลังใจ การพัฒนาตัวครู การนิเทศ การพิจารณาความดี ความชอบ
2. งานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ การแบ่งกลุ่มนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนทาง วิชาการ การบริการต่างๆ การสอนซ่อมเสริม การติดต่อกับผู้ปกครอง
3. งานด้านการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน ได้แก่ การใช้หลักสูตร การประเมินผล นักเรียน ฯลฯ

4. งานด้านจัดหาเครื่องอุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ จัดหาเจ้าหน้าที่เพื่อบริการด้านนี้แก่ครู การสร้างมาตรการในการเก็บรักษาและการนำไปใช้

5. งานเกี่ยวกับบุคคลด้านการสอน เช่น การทำทะเบียนประวัติ และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวครู

สจ๊วต อุทรานันท์ (2526, หน้า 31) ได้แบ่งงานวิชาการไว้เป็น งานจัดบุคลากร งานพัฒนาบุคลากร งานบำรุงขวัญบุคลากร งานพัฒนาหลักสูตร งานทำแผนการสอน งานจัดตารางสอน งานเลือกหนังสือและแบบเรียน งานพัฒนาหลักสูตรสำหรับชุมชน งานเตรียมการสอน งานพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการเรียนการสอน งานระเบียบนักเรียน งานห้องสมุด งานบริการสื่อการเรียนการสอน งานแนะแนวการศึกษา งานข้อสอบมาตรฐานและคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน งานประเมินโครงการ งานการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน งานการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

ภิญโญ สาร (2526, หน้า 326) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูใหญ่ควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ตารางสอนอุปกรณ์การสอน แบบเรียน ห้องสมุดโรงเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ดังนั้นในการดำเนินงานเพื่อให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผล โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้การสนับสนุนเอาใจใส่งานทุกกิจกรรม ที่จะช่วยผลักดันให้งานวิชาการมีความเจริญก้าวหน้า ทันต่อเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนควรจะได้รับประโยชน์อันจะเป็นพื้นฐานในการเรียนในขั้นที่สูงขึ้น หรือนำไปประกอบอาชีพ เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมอย่างสันติสุขต่อไป

การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบโดยตรง และต้องดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการนี้ให้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย งานการจัดทำสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียนเข้าใหม่ การจัดทำทะเบียนหรือระเบียบนักเรียน การปกครองนักเรียน การบริการต่างๆ แก่นักเรียน ได้แก่ บริการห้องสมุด บริการแนะแนว บริการสุขภาพ และบริการให้ความปลอดภัยแก่นักเรียน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน ทั้ง

กิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน (วิจิตร วรตบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล, 2520, หน้า 52-58)

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 217-278) ได้จำแนกงานกิจการนักเรียนออกเป็น 4 งาน คือ

1. การจัดกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ประโยชน์ หลักการ ในการจัดประเภทของกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม
2. การจัดบริการแนะแนว ได้แก่ บริการต่างๆ ของการแนะแนว หน้าที่ของครูในฐานะผู้แนะแนว กิจกรรมการแนะแนว และการประเมินผลการแนะแนว
3. การรักษาวินัยในโรงเรียน ได้แก่ ประเภทของวินัย การแก้ไข และการป้องกันวินัย กับสุขภาพจิต ผู้บริหารกับการรักษาวินัยของโรงเรียน
4. บริการอื่นๆ ที่จัดให้แก่ นักเรียน เช่น บริการสุขภาพ บริการอาหารกลางวัน บริการร้านค้าของโรงเรียน การจัดความปลอดภัยแก่นักเรียน

ปิฎก โสธร (2526, หน้า 290-308) สรุปว่างานกิจการนักเรียนนั้น ประกอบด้วย งานการจัดสำมะโนนักเรียนและการทำนายปริมาณนักเรียน การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่ม และการเลื่อนชั้น รายงานเกี่ยวกับนักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน บริการแนะแนวนักเรียน บริการเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน และกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน

เฟเบอร์ และกิลล์เบอร์ท (Faber & Gillbert, 1970, p. 213) ได้สรุปว่า งานกิจการนักเรียนนั้น ประกอบด้วย การสร้างและรักษาระเบียบวินัยนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาหารือ การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน การจัดดูแลเครื่องใช้ประจำตัวนักเรียน การจัดกระบวนการตรวจสอบความเจริญเติบโตทางร่างกายของนักเรียน และการจัดให้มีการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

การบริหารงานกิจการนักเรียน นับเป็นภารกิจที่สำคัญของระบบการศึกษา เพราะนักเรียนเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่องานกิจการนักเรียนเป็นพิเศษ ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน มีดังนี้

1. ในสังคมมีสถาบันหลากหลายที่เป็นตัวกำหนดความต้องการ และบทบาทของบุคคล เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ฯลฯ โรงเรียนมีบทบาททั้งส่งเสริม และควบคุม บุคลากรต่างๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้สร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียน นักเรียนมาโรงเรียนมิใช่มาเพื่อเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อจะอยู่ในสังคม

ที่ซับซ้อนได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นโรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรม หรือช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. กระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นโดยการเรียนรู้จากคนอื่น เรียนรู้ซึ่งกันและกันจากภายนอกห้องเรียนด้วย งานกิจการนักเรียนมีกิจกรรมส่วนใหญ่ นอกห้องเรียน ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. กิจกรรมนอกห้องเรียน ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ และมีประสบการณ์ในชีวิตมากขึ้น

4. งานกิจการนักเรียน ช่วยให้มีพลังส่วนเกิน และควบคุมพลังส่วนเกินของนักเรียน เพื่อให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ และมีประโยชน์ต่อตนเอง ตลอดทั้งชุมชน

5. การจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญในทุกๆ ด้าน การศึกษาในห้องเรียนอาจช่วยส่งเสริมสติปัญญา การศึกษานอกห้องเรียนมีส่วนให้เด็กได้เจริญงอกงามเป็นคนที่มีสมบูรณ์

6. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขามีส่วนเป็นเจ้าของ ทำให้เกิดความผูกพัน ห่วงแผน และช่วยกันทำนุบำรุงรักษาในสิ่งที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของ

7. การศึกษาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการนำไปสู่อาชีพหลัก กิจกรรมนักเรียนหลายอย่างเป็นการส่งเสริมอาชีพรอง และมีหลายๆ คนที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงจากอาชีพรอง

สรุปว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนนั้น เป็นงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนนอกเว้นการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์แก่นักเรียน การปกครองนักเรียน การดำเนินกิจกรรมแนะแนว และการให้บริการด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน การดูแลเครื่องใช้ส่วนตัวของนักเรียน การจัดกระบวนการตรวจสอบความเจริญเติบโตของร่างกายของนักเรียน ตลอดจนการแก้ไขในสิ่งผิดปกตินักเรียนด้วย อันจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมและตัวของนักเรียนเอง ซึ่งนักเรียนควรจะกระทำหรือควรได้รับ

การบริหารงานบุคลากร หมายถึง การวางแผนการจัดองค์การ การอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการสรรหา การพัฒนาอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรขององค์การเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ขององค์การ (Filippo, 1971, pp. 4-7) ในการบริหารงานนั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่ความต้องการของหน่วยงานให้

บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร คือ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากร เพราะเป็นผู้ดำเนินการ โดยใช้ปัจจัยอื่นๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่ดีมีความรู้ ความสามารถยังอาจช่วยสร้างปัจจัยอื่นๆ ที่ยังขาดให้เพียงพอขึ้นมาได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการบำรุงรักษาให้เขาเจริญก้าวหน้าและรับใช้หน่วยงานต่อไป ผู้บริหารต้องอาศัยงานบริหารบุคคลนี้เป็นหัวใจของการบริหารทั่วไปทีเดียว ซึ่งงานบริหารบุคคลนี้ ได้แบ่งภารกิจการบริหารงานบุคคลออกเป็น 4 ประการ คือ

1. การจัดหาบุคลากร (hiring) เป็นกระบวนการตั้งแต่การแสวงหา การคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งเข้าทำงาน
2. การจัดบุคลากร (personnel management) เป็นการจัดการเพื่อให้บุคลากรทำงานด้วยความพอใจ ได้แก่ การจัดวางตัวบุคคลเข้าทำงานในหน้าที่ต่างๆ การจัดสวัสดิการและความมั่นคงในการจัดบริการ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการทำงานรวมทั้งการประเมินผลงานด้วย
3. การพัฒนาบุคลากร (personnel development) ได้แก่ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ การงาน ความรู้ และทักษะในการทำงาน
4. การให้พ้นจากงาน (withdrawal) ได้แก่ การจัดสวัสดิการ และการรักษาสุขภาพจิตของบุคลากรที่พ้นจากหน้าที่ด้วยเหตุผลต่างๆ

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 22-23) ได้แบ่งภารกิจในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ออกเป็น 8 ประการ คือ

1. การวางแผนกำลังคน (manpower planning) หรือการจัดอัตรากำลัง ได้แก่ การที่จะกำหนดว่าในโรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้ครู หรือผู้ทำหน้าที่ต่างๆ จำนวนเท่าไร และจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะสามารถให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปได้
2. การสรรหาหรือสมัครบุคคลเข้าทำงาน (recruitment) ได้แก่ การที่จะเสาะหาแหล่งบุคคลที่มีคุณสมบัติตามต้องการที่จะใช้ปฏิบัติงาน
3. การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน (selection) ได้แก่ การที่จะแสวงหาบุคคลที่มีคุณสมบัติตามต้องการที่จะใช้ปฏิบัติงาน
4. การนำเข้าสู่งาน (induction) มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ แนะนำองค์การให้ผู้เข้ามาใหม่ได้รู้จักงาน และองค์ประกอบต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อการปรับตัวของผู้เข้ามาทำงานใหม่ให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น

5. การประเมินบุคลากร (evaluation) หมายถึง การตรวจสอบ และพิจารณาถึง ผลงานที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการที่จะปรับปรุงการทำงาน หรือเพื่อใช้เป็น บรรทัดฐานในการพิจารณาความดีความชอบ เป็นต้น

6. การพัฒนาบุคลากร (development) หมายถึง การหาวิธีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงาน อยู่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น เช่น ได้ความรู้เพิ่มขึ้น มีวิธีการ ทำงานดีขึ้น

7. การตอบแทนบุคลากร (compensation) หมายถึง การจัดหาสิ่งตอบแทนการ ทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นรูปวัตถุ เช่น เงิน หรือสิทธิบางอย่างก็ได้

8. การสร้างสภาพความมั่นคงในการทำงานของบุคลากร (security) หมายถึง การ กำหนดมาตรฐานต่างๆ เพื่อสร้างความรู้สึกมั่นคงในอาชีพให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ความรู้สึกมั่นคง ที่จะไม่ถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา การกำหนดอายุการทำงาน

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคลากรเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่เป็นกำลังสำคัญใน การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การจัดหาบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน การพัฒนาและธำรงรักษามูลค่าบุคลากร การรักษาระเบียบวินัย การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมถึงการสร้าง ความมั่นคงในการทำงานให้กับบุคลากร เพื่อให้เกิดมีพลังใจในการทำงาน กล้าตัดสินใจ มีความภูมิใจใน งานทำ โดยการจัดหาสิ่งตอบแทนในการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับหน้าที่และเกียรติยศซึ่ง สมควรจะได้รับด้วย

การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ งานธุรการโรงเรียนเป็นงานที่เกื้อหนุน การปฏิบัติงานด้านการบริหารและการสอนให้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ แม้งานธุรการจะไม่ สำคัญเท่างานสอน แต่ผู้บริหารจำเป็นต้องเอาใส่ใจใฝ่ปฏิบัติเรียบร้อยมิให้ผิดพลาด เพราะความ ผิดพลาดในการดำเนินงานด้านธุรการมองเห็นได้ประจักษ์ชัดเจนยิ่งกว่างานด้านอื่นๆ มาก (พนัส หันนาคินทร์, 2524, หน้า 281)

กิติมา ปรีดีติลล (2522, หน้า 61-73) ได้สรุปการบริหารงานของโรงเรียนว่า เป็นการ ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในการศึกษา การจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่าย ตลอดจนการควบคุมดำเนินการทางการเงินให้เป็นตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ขอบข่ายใน การบริหารงานการเงิน ประกอบด้วย

1. การวางแผนการเงิน มีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายและดำเนินการ เกี่ยวกับการเงิน ซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบกระเทือนที่มีต่อการได้มาหรือจ่ายไป

2. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของโรงเรียนโดยส่วนรวม เช่น ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง วัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ

3. การควบคุม การดำเนินการทางการเงินเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นตาม มาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วยระบบบัญชี และวิธีการต่างๆ ในการตรวจสอบการเงิน

4. การจัดการเกี่ยวกับการรับจ่ายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ หลักการทางเศรษฐกิจ หลักการบริหาร รวมถึงหลักการคลังทั่วไป

ปิญญู สาร (2523, หน้า 460-471) กล่าวถึงขอบเขตของงานธุรการและการเงิน ของโรงเรียนว่า ควรประกอบไปด้วยงาน 9 ประเภท คือ

1. การจัดการโรงเรียน ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับการจัดการโรงเรียนโดยทั่วไป กิจการ นักเรียนบุคลากร หลักสูตร แบบเรียน และอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการบำรุงรักษาประสิทธิผล ของโรงเรียน

2. งานสารบรรณ ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหนังสือตั้งแต่การคิด ร่าง เขียน แต่ง พิมพ์ จด จำ ทำสำเนา รับ บันทึก เรียงย่อ สั่งการ ตอบ เก็บเข้าที่ และค้นหา

3. การจัดสำนักงาน โรงเรียน ได้แก่ การจัดศูนย์ประสานงานหรือสำนักงานสำหรับการ ประสานในโรงเรียน และบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อกับโรงเรียน ให้เกิดความนิยมต่อการ จัดสำนักงานธุรการโรงเรียนได้ดี ควรเป็นจุดที่มองเห็นส่วนต่างๆ ที่สำคัญของโรงเรียนเกือบ ทั้งหมดที่นัดประชุมกลุ่มย่อยมีที่นั่งรับแขก ส่วนห้องเรียนควรแยกให้ห่างออกไปจากสำนักงาน ดังกล่าว

4. งานเกี่ยวกับการจัดซื้อ และควบคุมพัสดุครุภัณฑ์

5. งานเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนนักเรียน

6. งานเกี่ยวกับการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ตลอดจนงานการซ่อมแซมอาคาร และ คุณภัณฑ์ของโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย

7. งานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์

8. งานเกี่ยวกับการจัดการรักษาความปลอดภัยให้นักเรียนที่อยู่ภายในโรงเรียน

9. การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน เช่น ภารโรง

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527, หน้า 169-170) ระบุว่า งานธุรการมี 5 ด้าน คือ

1. การควบคุมการปฏิบัติงานสารบรรณ การโต้ตอบ การเก็บรักษา และการทำลาย เอกสาร

2. การควบคุมดูแลงานเอกสาร และหลักฐานต่างๆ เช่น สมุดหมายเหตุรายวัน ทะเบียนครู บัญชีเรียกชื่อนักเรียน สถิติต่างๆ เป็นต้น ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอยู่เสมอ
3. การควบคุมดูแลและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงิน พัสดุและครุภัณฑ์ ของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบ
4. การดูแล รักษา ปรับปรุงบริเวณอาคารสถานที่ ของโรงเรียนตลอดจนยานพาหนะของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย
5. สร้างความสัมพันธ์และประสานงานของชุมชน และหน่วยงานต่างๆ

สรุปว่า การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุนั้น เป็นงานธุรการ การเงินและพัสดุที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียน โดยยึดกฎหมายตามระเบียบข้อบังคับ เกณฑ์เงื่อนไขตามหนังสือสั่งการเป็นลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติเป็นงานประจำ ประกอบด้วย การบริหารงานธุรการ งานสารบรรณ งานทะเบียนและรายงาน งานประชาสัมพันธ์ งานรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน งานการเงินมี การดำเนินการอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การรู้จัก จัดหาให้ได้มา การใช้อาคารสถานที่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน การรู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงรักษาที่มีอยู่ให้คงสภาพดี และสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ รวมถึงการจัดบริเวณและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้สวยงาม (ธีรวิทย์ ฤทธิเดช, 2521, หน้า 15) ซึ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะสมบูรณ์แบบและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนให้ได้มากที่สุดนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน และการบำรุงรักษาอาคารเรียน จะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของปัจจัย 4 ประการ คือ การจัดบริเวณและความงามของบริเวณ อุณหภูมิ แสง สี เสียง (วิจิตร วรุตบางกูร, 2524, หน้า 150)

การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. อาคารเรียน
2. ห้องเรียน
3. อาคารประกอบและอาคารพิเศษต่างๆ
4. บริเวณโรงเรียน

หลักในการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมนั้น พันธ์ หันนาคินทร์ (2524, หน้า 297-298) ได้แบ่งไว้ 4 ประการ คือ

1. การบำรุงรักษาให้มีสภาพดีอยู่เสมอ (maintenance) ได้แก่ การซ่อมแซม ตรวจตราดูแล และรักษาความสะอาด

2. การใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด (utilization) คือ การใช้ห้องต่างๆ และอาคารสถานที่ที่มีอยู่อย่างเต็มที่ คำนวณการลงทุน

3. การตกแต่งบริเวณให้สวยงามกลมกลืน (beautification and landscaping) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมอย่างมีศิลปะ และด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ

4. การจัดบริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสผ่อนคลายความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากการเรียน เป็นการสร้างความสบายใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่อยู่ในโรงเรียน

ในการจัดอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น ควรจัดให้มีความน่าอยู่คล้ายบ้านให้มากที่สุด และบริการชุมชนให้ประชาชนเข้าออกโรงเรียนได้โดยสะดวกสบาย หากเกรงว่าจะมีคนทำความเสียหาย ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคการบริหารและเทคนิคมนุษยสัมพันธ์แก้ไข ไม่ควรใช้อำนาจกับประชาชน (ปิญญู สาร, 2523, หน้า 473) และห้องเรียนควรมีบริเวณที่นักเรียนจะทำงานส่วนตัวตามลำพังหรือทำกิจกรรมการเรียนได้ และควรมีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีปลั๊กไฟทุกห้อง มีบริเวณเก็บหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ และบริเวณจัดนิทรรศการ หากไม่มีห้องเรียนศิลปะ และวิทยาศาสตร์ แยกต่างหาก ห้องเรียนควรมีอ่างล้างมือไว้ในห้องเรียนด้วย (วิจิตร วรุตบางกูร, 2524, หน้า 94)

สรุปว่า การบริหารงานอาคารสถานที่นั้น เป็นการใช้ การดูแลอาคารและสถานที่บริเวณโรงเรียน รวมถึงการจัดบริเวณโรงเรียนและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อให้สามารถใช้ได้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยงานการจัดอาคารสถานที่ งานการใช้อาคารสถานที่ งานการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ งานการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ งานป้องกันสิ่งรบกวน งานการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ต้องมีการประสานร่วมมือซึ่งกันและกัน เนื่องจากโรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งตั้งขึ้นด้วยเงินที่เก็บมาจากภาษีอากรของประชาชน และทั้งจากการบริจาคของชุมชน ถึงถือได้ว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน (วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา วีระกุล, 2520, หน้า 60) ซึ่งผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของบริหารงานโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยที่โรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของชุมชน เป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นองค์กรและตัวกลางที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน ดังนั้น โรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (หวน พินธุพันธ์, 2528, หน้า 98) และความสำคัญระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526, หน้า 327)

1. เป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน
2. เป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน

3. เป็นแหล่งรวมสาขาวิชาต่างๆ
4. เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม
5. เป็นศูนย์อบรมของชุมชน

หวน พันธุพันธ์ (2528, หน้า 98-99) ได้แบ่งความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนออกเป็น 7 ประการ คือ

1. การศึกษาในโรงเรียนมีส่วนร่วมกับบุคคลในชุมชน
2. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน
3. ให้ครูกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน
4. แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา
5. ปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน
6. ใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์
7. ให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจกับชุมชนดีขึ้น

ณรงค์ กาญจนานนท์ (2527, หน้า 8-9) ได้กำหนดความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์กับ โดยแบ่งเป็น

1. ระหว่างโรงเรียน

1.1 ช่วยกันรับผิดชอบในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เด็ก เมื่อทางโรงเรียนได้สอนวิชาต่างๆ ก็ให้เด็กนำไปปฏิบัติที่บ้านและชุมชน

1.2 สร้างความสัมพันธ์โดยฝึกวินัย น้ำใจ ทศนคติ และความประพฤติของนักเรียน เมื่อนักเรียนไปโรงเรียนแล้วได้ปฏิบัติในโรงเรียน เมื่อมาอยู่ที่บ้านและชุมชนก็ฝึกเป็นนิสัย

1.3 ฝึกหัดทางด้านสังคมขึ้นที่โรงเรียน และชุมชน โดยทางโรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเป็นการฝึกพัฒนาการทางสังคม

1.4 ช่วยปรับปรุงโรงเรียน โดยผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมกับครู ในการพัฒนาโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยเชิญวิทยากรจากชุมชน

1.5 เพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชน โรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญในการปรับปรุงชุมชนเป็นผู้กระตุ้น ประสานงาน ชี้ช่องทางแนะนำให้ชุมชนได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

2. ระหว่างโรงเรียนกับบ้าน

2.1 ป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างครู อาจารย์ และทางบ้าน

2.2 ส่งเสริมความสามัคคีปรองดองระหว่างครู อาจารย์ กับผู้ปกครอง

2.3 ให้ครู อาจารย์ และผู้ปกครองมีการพบกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการทางการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 ให้ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง ได้ทราบพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

2.5 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมภายในโรงเรียน ให้ผู้ปกครองมีความสนใจและร่วมมือสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้า

แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและบ้าน มีดังนี้ (วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ธีระกุล, 2520, หน้า 68)

1. จัดให้มีสิ่งพิมพ์และเอกสารต่างๆ ของโรงเรียน
2. จัดให้มีบริการเสนอข่าวจากโรงเรียนถึงบ้านเป็นประจำ
3. จัดให้มีนิทรรศการในโรงเรียน
4. จัดให้มีวันเยี่ยมโรงเรียน
5. จัดให้มีสัปดาห์แห่งการศึกษา
6. จัดให้มีโครงการเยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน
7. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน
8. ใช้บริการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน
9. จัดทำรายงานประจำปีของโรงเรียน
10. จัดตั้งสมาชิกศิษย์เก่า
11. จัดตั้งสมาคมครู ผู้ปกครอง
12. จัดตั้งคณะกรรมการแก้ปัญหา
13. สร้างความสัมพันธ์อันดีโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
14. จัดให้มีการฝึกงานของผู้ปกครองในเรื่องที่เหมาะสม
15. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วน

ช่วยในกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น การแสดงละครของนักเรียน

แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีดังนี้ (ปิญโญ สาร, 2519, หน้า 20-21)

1. เชิญผู้ปกครองไปงานที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นพิเศษ
2. แจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่า ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง เพื่อปรับปรุงกิจการของโรงเรียนให้ดีขึ้น และเพื่อส่งสอนนักเรียนให้ได้ผลดีที่สุด

3. ส่งสมุดรายงานผลการศึกษา และพัฒนาการของเด็กตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเด็กให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ พร้อมทั้งให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะกลับมาด้วย

4. เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามสมควร เช่น การทอดกฐิน การจัดหารายได้บำรุงวัดหรือโรงพยาบาลให้ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่ของโรงเรียนตามโอกาสที่สมควร

5. มีสมาคมผู้ปกครองและครู เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการที่ผู้ปกครองและครูมาร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

6. สอนวิชาการบางอย่างที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองเป็นพิเศษในเวลาที่ผู้ปกครองอาจมาเรียนได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากโรงเรียนได้ด้วย

7. ถ้าชุมชนนั้นๆ ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อยเป็นจำนวนมาก โรงเรียนอาจจัดให้มีการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมาเรียนได้โดยทั่วไป

8. การเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้ทราบตามโอกาสอันควร มีส่วนช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบข่าวคราวของโรงเรียนได้อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น จึงควรจัดให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อรับหน้าที่นี้โดยเฉพาะ

9. โรงเรียนควรจัดการแข่งขันกีฬาต่างๆ ระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นครั้งคราว เพื่อให้ผู้ปกครองและครูมีโอกาสร่วมสนุกด้วยกัน เป็นการเชื่อมความสามัคคี

10. ครูควรหาโอกาสไปเยี่ยมผู้ปกครองตามโอกาสอันควร

สรุปว่า การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นการประสานงานกับชุมชน ในด้านการรับ ส่งข่าวสารข้อมูล ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการร่วมมือกันเพื่อความเข้าใจอันดีในการร่วมมือกันพัฒนาทั้งโรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วย งานการให้บริหารชุมชนในด้านต่างๆ งานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ งานการประชุมสัมพันธ์

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในทศวรรษที่ผ่านมา ประชาชนคนไทยไม่ว่าจะเป็นอาชีพใด ต่างก็มีการตื่นตัวในเรื่องการศึกษากันมาก จะเห็นได้จากการขยายโอกาสทางการศึกษา การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้คนไทยในทุกพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังของรัฐบาล การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหา

ต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจด้วยเหมือนกัน อีกทั้งความเจริญในด้านข่าวสารสนเทศ ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนทั่วไปในทุกสาขาอาชีพได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงอุดมศึกษากันมากขึ้น

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ นั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิด และวิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางเพื่อให้เด็กพัฒนาศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มที่ทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะ สามารถเรียนรู้วิธีคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล วิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมีการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้จุดเน้นสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็คือ การเรียนรู้ของครูผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายกับบทบาทหน้าที่ของตนเองที่จะเชื่อมโยงไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กได้อย่างชัดเจน และจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก พัฒนาการ ความต้องการ ความสนใจ ลักษณะของเด็กและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาวางแผนดำเนินการอย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และภารกิจที่รับผิดชอบ อันจะส่งผลในการที่จะนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเด็กให้เจริญเต็มศักยภาพทุกด้าน ซึ่งการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นการดำเนินการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เพื่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เพื่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ นั้น มีความหมายครอบคลุมถึงทั้งบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อน พี่น้อง และบุคลากรที่อยู่นอกโรงเรียนที่จะต้องให้ความร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กและสนับสนุนการจัดการเรียนให้เด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งที่ต้องร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก จึงมีความรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก และวิธีการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก นอกจากนี้ยังมีกรรมการโรงเรียน ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเหล่านี้ต้องร่วมมือกันวางแผนการทำงานพัฒนาเด็กด้วยกัน ดำเนินการร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ที่ร่วมกันแก้ปัญหาและประเมินผลการทำงานด้วย (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 3-4) ซึ่งผู้ปกครองต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากเดิม ทั้งในลักษณะความร่วมมือ สนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ในบางส่วนเพิ่มเติม หรือในบางกรณีก็อาจจะจัดการเรียนรู้ให้แก่ตัวเด็กเอง ส่วนครูต้องปรับแนวคิดเสียใหม่ และต้องดำเนินการหลายลักษณะ ทั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสาร บางประการเพื่อขอความสนับสนุน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมเรียนรู้ และร่วมวางแผนพัฒนาผู้เรียน การจัดสถานการณ์ให้ผู้ปกครองที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มาให้ความรู้แก่เด็ก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริงๆ การให้ความรู้บางประการเกี่ยวกับ

การพัฒนาเด็กให้เหมาะสมจากผู้ปกครอง ถ้าสามารถดำเนินการดังกล่าวได้ผู้ปกครองก็จะเป็น
 เครือข่ายสำคัญพร้อมที่จะร่วมมือจะช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้เกิดผลอย่างจริงจัง และนักเรียน
 สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2542 ,หน้า 64-65) ซึ่งสอดคล้องกับพระราช-
 บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน
 ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ
 การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2542, หน้า 7)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของ
 ผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีดังนี้

งานวิจัยในประเทศ บุญช่วย จันทร์พรหมมา (2524) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวัง
 ของครูประถมศึกษาจังหวัดนครนายก ที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่ม
 ประชากรเป็นครูประถมศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ
 รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผลจากการศึกษาพบว่า ความคาดหวังและความคิดเห็นต่อ
 สภาพที่เป็นจริงของครูประถมศึกษา จังหวัดนครนายก ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
 ประถมศึกษาทุกๆ ด้านแตกต่างกัน โดยความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงน้อยกว่าที่คาดหวังไว้

จุฬารัตน์ อ่องอุทุมพร (2524) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่ออาจารย์ใน
 ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง
 ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยใน
 กรุงเทพมหานคร จำนวน 254 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการสอน ความรู้ จรรยาบรรณ และบุคลิกภาพของอาจารย์สามารถ
 ปฏิบัติได้ดีเป็นที่น่าพอใจมากกว่าที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ ส่วนในด้านความก้าวหน้ากับทัศนคติ
 สภาพความเป็นจริงกับความคาดหวังไว้ อยู่ในระดับเดียวกัน

ธีรวัลย์ สวรรยาธิปัติ (2525) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อ
 คุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียนใน
 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 จาก
 โรงเรียนในเขตการศึกษาชั้นใน จำนวน 160 คน และเขตการศึกษาชั้นนอก จำนวน 160 คน
 รวมทั้งสิ้น 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับ

การดำเนินงานในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองทั้งในเขตการศึกษาชั้นในและเขตการศึกษาชั้นนอกมีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนของตนดำเนินงานได้ในระดับดีในด้านการเรียน การสอน อุปกรณ์การสอน อาคารสถานที่และจัดบริการด้านต่างๆ ส่วนในด้านบุคลากร และกิจกรรมนักเรียน ผู้ปกครองในเขตการศึกษาชั้นในไม่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนในเขตการศึกษาชั้นในดำเนินการได้ในระดับดี แต่ผู้ปกครองชั้นนอกมีความเห็นว่า โรงเรียนในเขตการศึกษาชั้นนอกดำเนินงานได้ในระดับปานกลาง และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองทั้งในเขตการศึกษาชั้นในและเขตการศึกษาชั้นนอก มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนของตนดำเนินงานได้ในระดับปานกลาง

สุวิศ หกสุวรรณ (2527) ได้ศึกษาความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน กรรมการศึกษาโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ที่มีต่อการปฏิบัติงานและความต้องการที่มีต่อการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารอาคารสถานที่ การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน และการบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่ พบว่า

1. ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาตามลำดับคะแนนเฉลี่ยพบว่า โรงเรียนที่มีการปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการบริหารอาคารสถานที่ การบริหารกิจกรรมนักเรียน และการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน กรรมการศึกษาโรงเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน กรรมการศึกษาโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการบริหารในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารอาคารสถานที่ ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน และด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างกัน

พรสิริ อังคชัยโชติ (2527) ได้ศึกษาแนวความคิดทางการศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนมาตรฐานดี ในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองจำแนกตามอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันพบว่า

1. แนวความคิดทางการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนสามารถจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจแนวคิดแบบเดิม และผู้ปกครองที่มีความคิดแบบใหม่
2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการบริหารงานทุกด้านของโรงเรียน
3. เมื่อเปรียบเทียบผู้ปกครองที่มีอาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ปรากฏว่า ความพึงพอใจในการบริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

วิทยา คูวิรัตน์ (2530) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร โรงเรียนคาทอลิก อัครมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. การวางแผน โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาขึ้นเองอย่างชัดเจน โดยเน้นที่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน คุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย การปฏิบัติตามนโยบายทำได้ทุกประการเป็นส่วนใหญ่ มีการทำแผนปฏิบัติประจำทุกโรงเรียน ส่วนแผนระยะยาวมีทำเป็นส่วนน้อย การทำแผนนั้นผู้จัดทำแผนคือบุคลากร ขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามแผน
2. การจัดองค์กร ทุกโรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างบริหารไว้ โรงเรียนมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่พบในการจัดองค์กร คือ เกิดความซับซ้อนในหน่วยงานหรือฝ่ายต่างๆ ผู้ที่ได้มอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ มิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
3. การบริหารบุคคล ทุกโรงเรียนมีการวางแผนกำลังคน แต่ยังไม่เป็นระบบการสรรหาบุคคลใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์ และทดลองปฏิบัติงาน ปัญหาทางด้านบุคลากร พบว่า มีปัญหาอยู่บ้างคือ บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงกับที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรไม่เต็มใจไปรับการอบรม
4. การอำนวยการ ทุกโรงเรียนมีการตัดสินใจโดยผู้บริหารเองเป็นส่วนใหญ่ และมอบอำนาจให้ผู้บริหารรองลงมาเป็นผู้ตัดสินใจ ปัญหาในการอำนวยการพบว่าที่มีปัญหาอยู่บ้างคือการสั่งการไม่ชัดเจน ผู้บริหารไม่มีเวลาในการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร
5. การประสานงาน ทุกโรงเรียนมีวิธีการประสานงานโดยผู้บริหารทำหน้าที่ประสานงานกับบุคคลโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา ประสานงานโดยผ่านหัวหน้างานปัญหาพบว่าทำได้ไม่ทั่วถึง และการสื่อสารไม่ถูกต้องและชัดเจน
6. การรายงาน ทุกโรงเรียนมีการรายงานโดยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และรายงานด้วยวาจา ปัญหาในด้านการรายงานพบว่า มีการรายงานไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง

7. การงบประมาณ ทุกโรงเรียนมีวิธีการจัดทำงบประมาณ โดยจัดตามความจำเป็น และเหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาในด้านการงบประมาณพบว่า ฝ่ายหรือหน่วยงานต่างๆ ไม่ได้ เสนองบประมาณ การใช้งบประมาณเกินจากที่ขออนุมัติ และการควบคุมใช้งบประมาณไม่ทั่วถึง

จากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน พบว่า กระบวนการบริหารทั้ง 7 ด้าน มี ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

วิศิษฐ์ วิเศษเกียรติกุล (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดมณฑลจันทบุรี เปรียบเทียบ ความคาดหวังของผู้ปกครองจำแนกตาม ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่ศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆ- มณฑลจันทบุรี จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่างกัน
3. ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ที่มีอาชีพต่างกันมีความ คาดหวังไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยต่างประเทศ ฮากาเนน (Hakanen, 1975, p. 6004-A) ได้สำรวจความ คิดเห็นของผู้ปกครองและกลุ่มนักวิชาการ เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแยกออกเป็นด้านต่างๆ คือ

1. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคล
2. โครงการเรียนการสอน
3. ระดับการลงทุนทางการศึกษา
4. คณะครู อาจารย์
5. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน
6. หมวดเบ็ดเตล็ด

โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ในรัฐเซาท์ดาโกตา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียน และการศึกษาได้เสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น
2. การขาดข้อมูลข่าวสารการติดต่อภายในชุมชน ทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธกันภายในชุมชน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อยังไม่เพียงพอ มีข้อเสนอแนะให้มีการแจ้งนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่นๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

บรูซ (Bruce, 1972, p.6026-A) ได้วิจัยบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ความคาดหวังของทางโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน สำหรับความคาดหวังของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

1. ครูใหญ่คาดหวังที่จะให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจการหรือการวางแผนของโรงเรียนด้วย
2. ครูใหญ่หวังที่จะให้ท้องถิ่น สังคม องค์การศาสนา หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนเด็กให้มากยิ่งขึ้น
3. ครูใหญ่หวังที่จะให้การทำงานมีความคาบเกี่ยวกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และอยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเด็กด้วย
4. ครูและผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้ครูใหญ่มีที่พัก หรือที่อยู่อาศัย ภายในบริเวณโรงเรียน
5. ครูใหญ่มีความเห็นว่า การสื่อความหมายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีอุปสรรค คือ การทำให้ความหมายของสิ่งหนึ่งสิ่งใดถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดข่าวหรือการส่งข่าว เกิดความผิดพลาด

ยิโธแมน (Yeoman, 1978, p.5843-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของทัศนคติของผู้ปกครองกับตัวแปรคัดเลือกในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มของโรงเรียนในเขตเมืองวอชิงตัน มลรัฐอินเดียนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนประถมศึกษาแบบ Non-IGE เขตเมืองวอชิงตัน พบว่า

1. ผู้ปกครองส่วนมากภูมิใจในโรงเรียนประถมศึกษาแบบ Non-IGE เขตเมืองวอชิงตัน และรู้สึกว่ามีโปรแกรมการศึกษาทั้งหมดมีคุณภาพสูง

2. ผู้ปกครองพอใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก การเรียนการสอน การเคารพซึ่งกันและกัน

3. ผู้ปกครองส่วนมากเห็นว่าเด็กๆ มีความสุขสบายในบรรยากาศในห้องเรียน มีความก้าวหน้าในด้านประสบการณ์ และกระตือรือร้นที่จะไปโรงเรียน

4. ผู้ปกครองเห็นว่า กฎ ระเบียบ และนโยบาย ของโรงเรียนเป็นเหตุเป็นผลและระเบียบการควบคุมในโรงเรียนนั้นไม่เข้มงวดเกินไป

5. ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

6. ผู้ปกครองส่วนมากพอใจในความเหมาะสมของบัตรรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน และไม่รู้สึกว่าเน้นเรื่องเกรดมากเกินไป

7. ผู้ปกครองส่วนมากชอบการบันทึกเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนไปถึงการบันทึกการประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบทักษะเฉพาะวิชา และรายงานโดยใช้เกรด A, B, C, D และ F

8. ผู้ปกครองส่วนมากสนใจโปรแกรมการศึกษาแบบเลือกสำหรับเด็กๆ

ไวเทเคอร์ (Whitaker, 1978, p. 3839-A) ได้ศึกษาทัศนะของผู้ปกครองและผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน บริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเมือง เกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการรับข้อมูล หรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่า ผู้ปกครองยังคงมีอิทธิพลต่อโรงเรียน แม้ว่าจะมีความสนใจน้อยก็ตาม ผู้วิจัยจึงได้สรุปว่า ชุมชนมีความสำคัญและควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึงและวางโครงการร่วมกัน ให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้วย

คัลลาร์ด (Callard, 1979, p. 563-A) ได้ศึกษาผลของการเพิ่มความคาดหวังของบิดามารดาต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน จะต้องสร้างความเข้าใจกับบิดามารดาและต้องยอมรับว่าความคาดหวังของบิดามารดา ต่อความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนสัมพันธ์กับการเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

เบล (Bell, 1979, p. 2366-A) ได้ทำการศึกษาในนครนิวยอร์กเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การของโรงเรียน การเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และตัวแปรทางสถานภาพของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า รายได้และระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียน

อีริกสัน และคาร์มิน (Erickson & Kamin, 1980, p.1520-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทำไมผู้ปกครองจึงส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนนั้นๆ ทั้ง 2 ครั้ง ของอีริกสันที่ร่วมกันกับคาร์มินในปี 1980 และครั้งที่ 2 ในปี 1984 นั้น นับได้ว่าเป็นผลงานวิจัยที่ครอบคลุมข้อปลีกย่อยมากที่สุดเท่าที่ปรากฏในเรื่อง การเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง ในการค้นคว้าทั้ง 2 ครั้ง อีริกสันและคณะได้ทำการศึกษาในแคว้นบริติช โคลัมเบีย แคนาดา โดยได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา เฉพาะผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งที่น่าสนใจพิเศษ คือ เรื่องความแตกต่างในเรื่อง การชอบโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ ที่สุด (48.5 %) เหตุผลรองลงมาคือ คุณภาพด้านวิชาการ (39.6 %) ศาสนาหรือด้านจิตใจ (35.1 %) สำหรับผู้ปกครองที่ชอบโรงเรียนของรัฐนั้น เหตุผลคือ สะดวก ใกล้บ้าน (29.9 %) ค่าใช้จ่ายต่ำ (19.3 %) และคุณภาพทางวิชาการ (15.5 %)

ซึ่งได้สรุปผลงานวิจัยทำให้เห็นชัดเจนว่า คนที่เลือกสถานศึกษาสำหรับลูกอย่างจริงจัง นั้นเป็นคนที่ไม่ธรรมดาแต่ซำงคิด และสนใจในการศึกษาของลูกมากกว่าคนที่ทำตามสังคม ส่วนใหญ่ส่งลูกไปเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐโดยไม่ต้องคิดอะไรมาก ผู้ปกครองพวกแรกที่กล่าวถึงนั้นปกติจะเป็นคนที่มีการศึกษาดีกว่า มีอาชีพและฐานะทางสังคมสูงกว่าพวกหลัง พวกเขายอมสละเวลาให้มากกว่าในการที่จะเลือกโรงเรียน และพยายามเสาะหาข้อมูลมากกว่า ผู้ปกครองประเภทหลัง ผู้ปกครองประเภทที่กล่าวนั้นส่วนใหญ่คือ ผู้ที่ส่งลูกหลานเข้าเรียนโรงเรียนเอกชน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใด เนื่องมาจากประสิทธิภาพและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น และผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการบริหารงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียนนั้นๆ ด้วย